

मराठवाडा शिक्षण प्रसारक मंडळ संचलित

यशवंतराव चव्हाण महाविद्यालय, अंबाजोगाई

वरिष्ठ महाविद्यालय
प्रवेश समिती

वरिष्ठ महाविद्यालयातील सर्व प्राध्यापक व प्रशासकीय कर्मचारी बंधू-भगिनींना सूचित करण्यात येते की, पदवी व पदव्युत्तर वर्गांच्या प्रवेशासाठी प्रवेश समिती गठीत करण्यात आली असून प्रवेश प्रक्रिया समिती कार्यरत राहिल.

अ.क्र.	समिती प्रमुख व सदस्यांची नावे	पदनाम/जबाबदारी
१.	प्रो.डॉ. शिवदास शिरसाठ	प्राचार्य व प्रवेश निश्चिती प्रमुख
२.	डॉ. श्री.आर.एम. शिंदे	उपप्राचार्य व पदवी कला शाखा प्रवेश समिती प्रमुख
३.	डॉ. श्री. आय.आर. भगत	पदवी वाणिज्य शाखा प्रवेश समिती प्रमुख
४.	डॉ. श्री. ए.ए. घोडके	पदवी विज्ञान शाखा प्रवेश समिती प्रमुख
५.	डॉ. श्री. एम.एस. राजपंखे	सर्व पदव्युत्तर विभाग प्रवेश समिती प्रमुख
६.	डॉ. श्री. डी.डी. भिसे	विद्यार्थी मार्गदर्शक तथा प्रवेश समिती सदस्य
७.	प्रो. डॉ. डी.आर. तांदळे	सर्व प्रवेश समिती सदस्य
८.	डॉ. श्रीमती ए.बी. बरुरे	सर्व प्रवेश समिती सदस्य
९.	डॉ. व्ही.एस. के दारी	सर्व प्रवेश समिती सदस्य
१०.	डॉ. ए.डी. मरकाळे	सर्व प्रवेश समिती सदस्य
११.	डॉ. एस.जी. सुरेवाड	सर्व प्रवेश समिती सदस्य
१२.	प्रा. बी.व्ही. पल्लेवाड	सर्व प्रवेश समिती सदस्य
१३.	श्री. एस.टी. भोसले	सर्व प्रवेश समिती सदस्य
१४.	श्री. एम. जे. कांबळे	कार्यालयीन अधिक्षक तथा प्रवेश समिती सदस्य
१५.	श्री. ए.जे. शेख	पदवी व पदव्युत्तर संगणक नोंद प्रवेश समिती सदस्य
१६.	श्री. आर. जी. जाधव	रोखपाल तथा प्रवेश समिती सदस्य

स्थापना : जून १९७२

मराठवाडा शिक्षण प्रसारक मंडळ संचलित व
कायम संलग्नित डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ, औरंगाबाद
NAAC Re-Accredited (3rd Cycle) with B** Grade
ISO 21001:2018 EOMS Certified
ISO 14001:2015 Environmental Management System Certified
Energy Audited, Gender Audited

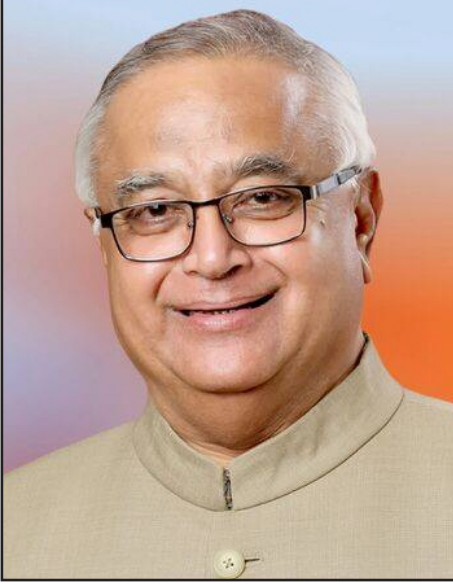
यशवंतराव चव्हाण महाविद्यालय

अंबाजोगाई - ४३१५१७

वरिष्ठ महाविद्यालय
माहिती पुस्तिका
२०२२-२३

आमचे मार्गदर्शक

मा.आ.श्री. प्रकाशदादा सुंदरराव सोळंके

अध्यक्ष

मराठवाडा शिक्षण प्रसारक मंडळ, औरंगाबाद

मा.आ.श्री. सतीशभाऊ भानुदासराव चव्हाण

सरचिटणीस

मराठवाडा शिक्षण प्रसारक मंडळ, औरंगाबाद

मा. श्री. दत्तात्रय ज्ञानोबाराव पाटील

केंद्रीय कार्यकारणी सदस्य, म.शि.प्र.मंडळ औरंगाबाद

तथा कार्यकारी सदस्य, महाविद्यालय विकास समिती य.च.म. अंबाजोगाई

मराठवाडा शिक्षण प्रसारक मंडळ संचलित
यशवंतराव चव्हाण महाविद्यालय
अंबाजोगाई, जि.बीड-४३१५१७
(कायम संलग्नित डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ, औरंगाबाद)

NAAC Re-Accredited (3rd Cycle) with B⁺⁺ Grade
ISO 21001:2018 EOMS Certified
ISO 14001:2015 Environmental Management System Certified
Energy Audited
Gender Audited

Ph. : 02446-247049
Fax : 02446-243049
E-mail : yccambajogai@msspmandal.in
Website : www.yccamb.in
Facebook : Yeshwantrao Chavan College Ambajogai

: प्रकाशक :

प्राचार्य डॉ. शिवदास झेड. शिरसाठ

राष्ट्रीय मूल्यांकन एवं प्रत्यायन परिषद

विश्वविद्यालय अनुदान आयोग का स्वायत्त संस्थान

NATIONAL ASSESSMENT AND ACCREDITATION COUNCIL

An Autonomous Institution of the University Grants Commission

Quality Profile

Name of the Institution : Marathwada Shikshan Prasarak Mandal's
Yeshwantrao Chavan Arts, Commerce and Science College
Place : Ramabai Chowk, Tal. Ambajogai, Dist. Beed, Maharashtra

Criteria	Weightage (W _i)	Criterion-wise Weighted Grade Point (Cr WGP)	Criterion-wise Grade Point Averages (Cr WGP _i / W _i)
I. Curricular Aspects	100	250	2.50
II. Teaching-Learning and Evaluation	350	1050	3.00
III. Research, Consultancy and Extension	150	400	2.67
IV. Infrastructure and Learning Resources	100	250	2.50
V. Student Support and Progression	100	270	2.70
VI. Governance, Leadership & Management	100	300	3.00
VII. Innovations and Best Practices	100	270	2.70
Total	$\sum_{i=1}^7 W_i = 1000$	$\sum_{i=1}^7 (Cr WGP_i) = 2790$	

$$\text{Institutional CGPA} = \frac{\sum_{i=1}^7 (Cr WGP_i)}{\sum_{i=1}^7 W_i} = \frac{2790}{1000} = \boxed{2.79}$$

Grade = $\boxed{B^{**}}$

D. D. D. D.
Director

Date : October 30, 2017

- This certification is valid for a period of Five years with effect from October 30, 2017
- An institutional CGPA on seven point scale in the range of 3.76 - 4.00 denotes A⁺⁺ grade, 3.51 - 3.75 denotes A⁺ grade, 3.01 - 3.50 denotes A grade, 2.76 - 3.00 denotes B⁺ grade, 2.51 - 2.75 denotes B⁺ grade, 2.01 - 2.50 denotes B grade, 1.51 - 2.00 denotes C grade
- Scores rounded off to the nearest integer

EC(SC)/28/A&A/69.3

यशवंतराव चव्हाण महाविद्यालय, अंबाजोगाई २०२२-२३

अनुक्रमणिका

अ.क्र.	घटक	पान क्र.
१)	प्राचार्यांचे मनोगत	१
२)	मराठवाडा शिक्षण प्रसारक मंडळाचे ध्येय व उद्दिष्टे	२
३)	यशवंतराव चव्हाण महाविद्यालय: शैक्षणिक दृष्टिक्षेप	३
४)	पदवी कला शाखा अभ्यासक्रम	८
५)	पदवी वाणिज्य शाखा अभ्यासक्रम	९
६)	पदवी विज्ञान शाखा अभ्यासक्रम	१०
७)	पदव्युत्तर एम.ए. व एम.कॉम अभ्यासक्रम	११
८)	करिअर कट्टा प्रमाणपत्र अभ्यासक्रम	१४
९)	महाविद्यालयातील प्रमाणपत्र अभ्यासक्रम	१६
१०)	पदवी व पदव्युत्तर अभ्यासक्रमांचे शुल्क	१७
११)	विद्यार्थ्यांसाठी महत्वपूर्ण सूचना	१८
१२)	विद्यार्थ्यांसाठी शिष्यवृत्ती व सवलती	२०
१३)	गुणवंत विद्यार्थी बक्षिस योजना	२२
१४)	विद्यार्थी संपर्क सेवा	२३
१५)	प्राध्यापक वृंद	२४
१६)	प्रशासकीय कर्मचारी वृंद	२४
१७)	ऑनलाईन प्रवेश प्रक्रियेबाबत मार्गदर्शक सूचना	२५

* प्राचार्याचे मनोगत *

विद्यार्थी मित्रांनो !

जून १९७२ मध्ये आपल्या यशवंतराव चव्हाण महाविद्यालयाची सुरुवात अंबाजोगाई शहरात झाली. मराठवाडा शिक्षण प्रसारक मंडळ औरंगाबाद या नावलौकिक कमावलेल्या आणि राज्य शासनाने गौरवलेल्या संस्थेने ही शैक्षणिक सुविधा अंबाजोगाई आणि ग्रामीण परीसरास उपलब्ध करून दिले. अंबाजोगाई शहरातील एका मठात सुरुवात झालेल्या आणि नंतर मुकुंदराज विद्यालयात काही काळ सुरू राहिलेले महाविद्यालय आता स्वतःच्या मालकीच्या बारा एकर परिसरात आपल्या सुसज्ज इमारतींनी कार्यरत आहे. सुरुवातीला आपले महाविद्यालय केवळ 'कला व वाणिज्य' या दोनच शाखेचे कनिष्ठ व वरिष्ठ महाविद्यालय होते. काळ बदलत गेला तसतसे नवनवे बदल स्वीकारत अस्तित्वात असलेल्या शाखांमध्ये पदव्युत्तर स्तरावर इंग्रजी, अर्थशास्त्र आणि राज्यशास्त्र विषयांच्या शिक्षणाची सोय उपलब्ध करून देण्यात आली. त्यानंतर वाणिज्य शाखेचेही पदव्युत्तर शिक्षण उपलब्ध करून देण्यात आले. त्यात नव्याने कनिष्ठ तथा वरिष्ठ स्तरावर विज्ञान शाखेचीही भर पडली. आज महाविद्यालयात कला, वाणिज्य आणि विज्ञान अशा तीनही शाखा कनिष्ठ, वरिष्ठ व पदव्युत्तर स्तरावर कार्यरत आहेत. आपल्या महाविद्यालयात इंग्रजी, राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र विषयाचे पीएच.डी. चे संशोधन केंद्र असून समाजशास्त्र, हिंदी व मराठी विषयामध्ये पीएच.डी. करण्यासाठी मार्गदर्शक आहेत. या शिक्षण आणि संशोधनाच्या सुविधेचा थेट लाभ आपल्या परीसरातील ग्रामीण तथा शहरी भागातील विद्यार्थ्यांना होतो आहे.

गुणवत्तेचा स्तर वरचेवर उंचावत आपल्या महाविद्यालयाने सलग तीन वेळा नॅक या बँगलोर येथील संस्थेकडून मानांकन व मूल्यांकन करून घेतले आहे. आपल्या महाविद्यालयाला बी++ हा दर्जा प्राप्त झालेला आहे. आपले महाविद्यालय 'इन्व्हॉर्मॅटल मॅनेजमेंट सिस्टीम', एनर्जी ऑडिट व 'आय.एस.ओ. मानांकित' आहेच, याचाही आपल्याला अभिमान आहे.

- २०२१-२२ हे शैक्षणिक वर्ष आपल्या महाविद्यालयाचे सुवर्ण महोत्सवी वर्ष म्हणून साजरे करण्यात आले. या अनुषंगाने महाविद्यालयात विविध शैक्षणिक, सहशैक्षणिक व शिक्षणेत्तर उपक्रमांसह नवीन काही कालसुसंगत उपक्रम राबविण्यात आले. पुढील काळातील विद्यार्थ्यांच्या सर्वांगीण विकास उपरोक्त सर्व उपक्रम राबविण्यात येणार आहेत.
- ग्रामीण भागातील पालक आणि विद्यार्थ्यांच्या मागणीनुसार 'सैनिक/ पोलीस भरतीपूर्व प्रशिक्षण केंद्र' सुरू करण्यात आले आहे. ज्याचा थेट उपयोग विद्यार्थ्यांना पोलीस आणि सैन्यदलात भरतीसाठी होणार आहे.
- वरिष्ठ महाविद्यालयीन स्तरावर विज्ञान शाखेत 'सुक्ष्मजीवशास्त्र' हा विषय नव्याने सुरू करण्यात आला आहे.
- सुवर्ण महोत्सव वर्ष निमित्ताने आमच्या महाविद्यालयातील निरसरम्य परीसरात वड, पिंपळ, कडुलिंब या प्रजातींचे अनेक नवीन वृक्षारोपण करण्यात आले आहे. त्यामुळे कोवीडच्या पार्श्वभूमीवर पर्यावरण संवर्धनाला मोठा हातभार लागला आहे व महाविद्यालयाची ओळख 'प्रदुषणमुक्त परीसर' म्हणून घट्ट झाली आहे.
- विद्यार्थ्यांच्या क्रीडा क्षेत्रातील कौशल्य विकासासाठी सुसज्ज असे इनडोअर व आउटडोअर स्टेडीयम महाविद्यालयातील विद्यार्थ्यांसोबतच परिसरातील नगरवासियांनाही त्याचा वापर होतो आहे. ही अभिमानास्पद गोष्ट आहेच.
- महाविद्यालयाचे सुसज्ज ग्रंथालय संगणकीकृत असून विद्यार्थी, विद्यार्थिनी आणि प्राध्यापकांसाठी स्वतंत्र वाचन कक्षाची उपलब्धता आहे.

गुणवत्तापूर्ण प्राध्यापकवृंद, तळमळीने कार्य करणारे कार्यालयीन कर्मचारी आणि या महाविद्यालयाच्या पालकाच्या भूमिकेत असलेले आदरणीय आमदार मा. प्रकाशदादा सोळंके संस्थेचे अध्यक्ष आहेत आणि सरचिटणीसपदी मराठवाडा पदवीधर मतदार संघाचे सन्माननीय आमदार मा. सतीशभाऊ चव्हाण आहेत. त्याग आणि समर्पणाच्या भावनेने मराठवाड्यात कार्यरत असलेल्या सर्व शाळा व महाविद्यालयांचा शैक्षणिक स्तर उंचावण्यासाठी ही मान्यवर मंडळी आणि त्यांचे सर्व सहकारी आपल्या महाविद्यालयाच्या विद्यार्थ्यांच्या सर्वांगीण विकासासाठी कटिबद्ध आहेत, याचा आम्हांला अभिमान वाटतो.

शिक्षण, सहशिक्षण व शिक्षणेत्तर उपक्रमांनी आपण सातत्याने विद्यार्थ्यांचे भरणपोषण करत आलो आहेत, त्याचे प्रबलीकरण करण्याचे या निमित्ताने मी आपणास आश्वासीत करतो व आपल्या महाविद्यालयात प्रवेश घेण्यासाठी हार्दिक स्वागत करतो.

प्राचार्य डॉ. शिवदास शिरसाठ

मराठवाडा शिक्षण प्रसारक मंडळाचे ध्येय व उद्दिष्ट्ये

Marathwada Shikshan Prasarak Mandal, Aurangabad

Marathwada Shikshan Prasarak Mandal, Aurangabad is one of the oldest and the biggest institutions of Marathwada honored by the State Government of Maharashtra for imparting quality education in the rural area. The institution was established in 1958 with social commitment and sacrifice for the noble deed. Institute Felicitated by the government of Maharashtra in 2001 as The Best Educational Institution celebrated the Golden Jubilee Year in 2009. The Motto, Vision and Mission of the institution are as follows.

The Motto -

“तमसो मा ज्योतिर्गमय”

“Let all people proceed from darkness to light”

The Vision -

Eliminating the darkness of ignorance from the lives of people and help them advance towards knowledge for development.

The Mission -

1. Providing quality education to socially and economically backward classes.
2. Bringing about educational and cultural development of rural people.
3. Providing excellent facilities for hostel accommodation & physical education.
4. Bringing about social transformation through education.
5. Creating resources and utilizing them for educational upliftment of common people.
6. Promoting intellectual, ethical and cultural development of society.
7. Introducing technical and professional education for increasing employability and economic development.
8. Creating a widespread educational network seeking mass participation in education.

* यशवंतराव चव्हाण महाविद्यालय: शैक्षणिक दृष्टिक्षेप *

* नियमित अध्ययन, अध्यापन, मूल्यमापन आणि संशोधन :

महाविद्यालयामध्ये अध्ययन, अध्यापन, मूल्यमापन व संशोधनाची प्रक्रिया जागतिक स्पर्धेच्या युगात आपले अस्तित्व निर्माण करणारी असावी म्हणून महाविद्यालयाच्या शैक्षणिक प्रक्रियेमध्ये व्याख्यान पद्धतीबरोबरच आधुनिक माहिती तंत्रज्ञान साधनांचा उपयोग केला जातो. तसेच विद्यार्थ्यांना विषयाचा स्वतंत्रपणे वेध घेता यावा म्हणूनही प्रयत्न केले जातात. विद्यार्थ्यांचे मूल्यमापन व्हावे, स्वयं निरीक्षणातून सर्वांगीण विकास व्हावा या दृष्टीने पुढील पद्धतीचा अवलंब केला जातो.

१) व्याख्यान पद्धती २) चर्चासत्र ३) कार्यशाळा ४) शोधनिबंध लेखन ३) गटचर्चा ४) सर्वेक्षण ६) विविध वाडमयीन स्पर्धा ७) सत्र परीक्षा ८) निरंतर मूल्यमापन ९) विस्तार व्याख्यानमाला १०) तज्ज्ञ व्यक्तींची व्याख्याने ११) शैक्षणिक सहल १२) विज्ञान प्रदर्शन १३) प्रकल्प लेखन १४) संशोधन पद्धती.

* समृद्ध ग्रंथालय :

महाविद्यालयाच्या ग्रंथालयात ४२९५९ पुस्तके असून त्यामध्ये १०८२२ संदर्भग्रंथ आहेत. ४२ नियतकालिके व ९ वृत्तपत्रे आहेत. एन-लिस्टच्या माध्यमातून १,९९,५०० ई-बुक्स व ६००० ई-जर्नल्स उपलब्ध आहेत. मराठी, हिंदी, इंग्रजी या भाषेतील सर्व साहित्य व सामाजिक शास्त्रे, वाणिज्य व विज्ञान विषयांमधील क्रमिक व संदर्भग्रंथ उपलब्ध आहेत. स्पर्धा परीक्षेच्या तयारीकरिता आधार व अभ्यासक्रमानुसार पुस्तके व नियतकालिके आहेत. प्राध्यापक, विद्यार्थी व विद्यार्थिनींसाठी स्वतंत्र अभ्यासिका आहे. विद्यार्थ्यांकरिता इंटरनेट जोडणीसह कॉम्प्युटर लॅब आहे. विद्यार्थ्यांना ग्रंथ देवघेव, संदर्भ सेवा, मुक्तद्वार पद्धत, स्वतंत्र नियतकालिक विभाग, ऑपॅक, प्रतिलिपी सेवा इ. सुविधा उपलब्ध आहेत.

* सुसज्ज प्रयोगशाळा :

महाविद्यालयामध्ये भौतिकशास्त्र, रसायनशास्त्र, वनस्पतीशास्त्र, प्राणीशास्त्र, गृहशास्त्र, भूगोल, भाषा प्रयोगशाळा व संगणकशास्त्र या विषयांच्या प्रयोगशाळा अत्याधुनिक उपकरणाने सुसज्ज आहेत.

* चर्चासत्रे, परिषदा, कार्यशाळा व उद्बोधन शिबीरे :

महाविद्यालयात विद्यार्थी व प्राध्यापक यांच्यामध्ये बदलत्या काळातील आव्हाने व ज्ञान यांचे आदान-प्रदान होण्यासाठी विद्यार्थी व प्राध्यापक विकास कार्यक्रमांतर्गत चर्चासत्रे, परिषदा, कार्यशाळा, अतिथी व्याख्यान, कौशल्य विकास कार्यक्रम व उद्बोधन शिबीरांचे आयोजन आंतरराष्ट्रीय, राष्ट्रीय, राज्य व विभागीय स्तरावर करण्यात येते.

* शैक्षणिक सहल :

केवळ ग्रंथाच्या वाचनातून विद्यार्थ्यांना ज्ञानाची प्राप्ती होत नसते. प्रत्यक्ष डोळस दृष्टिने जग पाहिल्यास अनुभवजन्य ज्ञानाची प्राप्ती होते. या उद्देशाने महाविद्यालयाच्यावतीने शैक्षणिक सहलीचे आयोजन केले जाते.

* राष्ट्रीय सेवा योजना (एन.एस.एस.) :

डॉ.बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठाने महाविद्यालयास राष्ट्रीय सेवा योजनेचे दोन युनिट (२०० स्वयंसेवक) दिलेले आहेत. ज्या विद्यार्थ्यांना सामाजिक कार्याची आवड व तळमळ आहे अशा विद्यार्थ्यांना या योजनेत सहभागी होता येते. एन.एस.एस. विभागाच्यावतीने वर्षभरात विविध उपक्रम राबविले जातात. यात प्रामुख्याने ग्रामस्वच्छता, साक्षरता अभियान, ग्रामीण विकास, वृक्षारोपण, आरोग्य संवर्धन, आपत्ती व्यवस्थापन, जलसंधारण आदी रचनात्मक कार्य पार पाडले जाते. यामधून विद्यार्थ्यांत नेतृत्वनिर्मिती, सामाजिक व राष्ट्रीय एकात्मतेचे मूल्य रुजविण्याचे कार्य केले जाते. या विभागाचा कार्यभार कार्यक्रमाधिकारी पाहतात. आवड असणाऱ्या विद्यार्थ्यांना विद्यापीठाच्या राष्ट्रीय सेवा विभागाच्या नियमावलीप्रमाणे प्रवेश देण्यात येतो. आवड असणाऱ्या विद्यार्थ्यांनी एन.एस.एस. कार्यक्रम अधिकाऱ्यांशी संपर्क साधावा.

* राष्ट्रीय छात्र सेना (एन.सी.सी.) :

महाविद्यालयात राष्ट्रीय छात्र सेनेचे युनिट कार्यरत आहे. राष्ट्रीय छात्रसेनेचा 'उद्देश विद्यार्थ्यांमध्ये प्रखर राष्ट्रवादाची भावना निर्माण करून सैनिक पूर्व प्रशिक्षण देणे हा आहे.' राष्ट्रीय छात्र सेनेच्या माध्यमातून विद्यार्थ्यांना राष्ट्र संरक्षण, व्यक्तिमत्व विकास, शिस्त, नेतृत्व निर्मिती इ. गुणांचे आविष्करण केले जाते. एन.सी.सी. प्रमाणपत्राचा उपयोग लष्करातील सरळसेवा भरतीसाठी मान्य आहे. एन.सी.सी.च्या वतीने वर्षभरात बी.एल.सी., आर.डी.सी., एक भारत स्वच्छ भारत या राष्ट्रीय तर शिवाजी ट्रेकींग कॅम्प, टी.सी., पॅरासिलिंग, आर.डी., ए.टी.सी., एन.आय.सी., रक्तदान, वृक्षारोपण, ज्वलंत विषयावरील जनजागरण अभियान राबविण्यात येते. या विभागात प्रवेशित कॅडेट्सला केंद्र व राज्य शासनाच्या संयुक्त विद्यमाने कॅडेट वेलफेअर सोसायटी स्कॉलरशिप रुपये ५००० तर बेस्ट कॅडेट स्कॉलरशिप रुपये २००० प्रत्येक कॅडेटला देण्यात येते. ज्या विद्यार्थ्यांना एन.सी.सी.मध्ये प्रवेश घ्यावयाचा आहे, त्यांनी एन.सी.सी. अधिकाऱ्यांशी संपर्क साधावा.

* क्रीडा विभाग :

महाविद्यालयामध्ये स्वतंत्र क्रीडा विभाग असून इनडोर व आऊटडोर क्रीडा संकुलांची उपलब्धता आहे. या विभागामार्फत विद्यार्थ्यांसाठी आंतरराष्ट्रीय, राष्ट्रीय, राज्य, आंतरविद्यापीठ व जिल्हास्तरीय स्पर्धांमध्ये सहभाग घेऊन आपल्या प्राविण्याने यशस्वी होण्यासाठी पूर्वतयारी करून घेतली जाते. यासाठी महाविद्यालयामार्फत सर्व साधने, उपकरणे आणि प्रशिक्षण सुविधा उपलब्ध करून देण्यात येतात. स्पर्धांमध्ये यशस्वी विद्यार्थ्यांना वार्षिक स्नेह संमेलनामध्ये गौरविण्यात येते. विविध क्रीडा प्रकारांची आवड असलेल्या विद्यार्थ्यांनी क्रीडा विभागाशी संपर्क साधावा.

* यशवंत व्यायाम शाळा :

महाविद्यालयात सर्व आधुनिक व शास्त्रीय संसाधनानी युक्त अशी व्यायामशाळा प्रशिक्षकांसहित उपलब्ध आहे. ज्या विद्यार्थ्यांना व्यायामाविषयी आवड आहे. त्या विद्यार्थ्यांनी क्रीडा विभागाशी संपर्क साधावा.

* क्रीडा संकुल :

महाविद्यालयातील इनडोर आणि आऊटडोर स्टेडियमच्या माध्यमातून बुद्धिबळ, शटल कॉक, कॅरम, मॅट कुस्ती, टेबल टेनिस, अॅथलेटिक्स, जिमनॅस्टिक्स, सायकलिंग, फुटबॉल, हॉकी, व्हॉलीबॉल आदी खेळांची सुविधा उपलब्ध आहे.

* यशवंत सैन्य व पोलीस भरतीपूर्व प्रशिक्षण केंद्र :

मराठवाडा शिक्षण प्रसारक मंडळ संचलित यशवंतराव चव्हाण महाविद्यालय अंबाजोगाई, माजी विद्यार्थी संघ यांच्या सहकार्याने महाविद्यालयामध्ये परिसरातील विद्यार्थ्यांची मागणी व स्पर्धात्मक वातावरण विचारात घेता. महाविद्यालयामध्ये सैन्य व पोलीस भरतीपूर्व प्रशिक्षण केंद्र सुरु आहे.

* सांस्कृतिक विभाग :

महाविद्यालयाचा सांस्कृतिक वारसा समृद्ध आहे. विद्यार्थ्यांचा कलात्मक विकास व्हावा या दृष्टीने सांस्कृतिक विभाग सातत्याने प्रयत्नशील असतो. वाद-विवाद स्पर्धा, नाट्यस्पर्धा, अभिनय प्रकार, संगीत, कला इत्यादी स्पर्धांमध्ये महाविद्यालयातील विद्यार्थी आपला सहभाग नोंदवतात. विद्यापीठाच्या युवक महोत्सवामध्ये विद्यार्थ्यांचा सहभाग लक्षणीय आहे. सांस्कृतिक विभाग विद्यार्थ्यांच्या दृष्टीने समृद्ध व्हावा म्हणून खालील मंडळे स्थापन केली आहेत.

- १) भाषा व वाङ्मय मंडळ
- २) सामाजिक शास्त्रे मंडळ
- ३) वाणिज्य अभ्यास मंडळ
- ४) विज्ञान अभ्यास मंडळ

या मंडळांच्या वतीने वर्षभर हाऊस पब्लिकेशन्स प्रकाशित केले जातात.

* विद्यार्थी संसद :

महाविद्यालयात वर्षभर अभ्यासक्रमोत्तर आणि अभ्यासक्रमपूरक उपक्रम राबविले जातात आणि विविध कार्यक्रमाचे आयोजन केले जाते याचा हेतू विद्यार्थी कल्याणाकडे लक्ष देणे, महाविद्यालयातील विविध सह शैक्षणिक समित्या यांचा अभ्यासपूरक व अभ्यासेत्तर उपक्रमांना प्रोत्साहन देणे समन्वय स्थापित करणे, लोकशाही दृष्टीकोन समोर ठेवून राष्ट्रीय एकतेची भावना अंगीकृत करून सुजान नागरिकत्वाची जाणीव वृद्धिंगत करणे हा यामागे उद्देश आहे. यासाठी महाराष्ट्र सार्वजनिक विद्यापीठ अधिनियम २०१६ नुसार विद्यार्थी परिषदेची स्थापना केली जाते.

* सुसज्ज वसतिगृह :

महाविद्यालयातील गरीब व होतकरु विद्यार्थीनींसाठी यु.जी.सी. अंतर्गत स्वतंत्र व सुसज्ज वसतिगृह बांधण्यात आले आहे. वसतिगृहात मुलींच्या राहण्याची, जेवणाची आणि अभ्यासाची उत्तम सोय करण्यात आली आहे.

* पदव्युत्तर अभ्यासक्रम :

पदवी उत्तीर्ण विद्यार्थ्यांसाठी पदव्युत्तर शिक्षणाची गुणवत्तापूर्ण सुविधा तालुकास्तारावर उपलब्ध करून देण्याच्या उद्देशाने महाविद्यालयात इंग्रजी, राज्यशास्त्र, अर्थशास्त्र व एम.कॉम या विषयात पदव्युत्तर शिक्षण कार्यान्वित आहे. तसेच मराठी व हिंदी या विषयात प्रस्तावित आहे.

* स्पर्धा परीक्षा केंद्र :

महाविद्यालयात विद्यार्थ्यांना पारंपरिक अभ्यासक्रम व्यवस्थितरित्या पूर्ण करण्याबरोबरच विद्यार्थ्यांच्या सुप्त गुणांना वाट मोकळी करून देण्यासाठी केंद्र कार्य करते. या केंद्रात पदवी शिक्षणाबरोबरच विविध व्यवसायांचे तसेच केंद्रीय लोकसेवा आयोग, महाराष्ट्र लोकसेवा आयोग, स्टॉफ सिलेक्शन कमिशन व इतर समकक्ष स्पर्धा परीक्षांच्या संबंधी मार्गदर्शन केले जाते. स्पर्धा परीक्षेची पूर्वतयारी करण्यासाठी ग्रंथ व नियतकालिके उपलब्ध करून दिली जातात. स्पर्धा परीक्षांचे आयोजन केले जाते. तज्ज्ञ प्राध्यापकांकडून त्या-त्या विषयांचे मार्गदर्शन केले जाते. सेट-नेट परीक्षा देऊ इच्छिणाऱ्या विद्यार्थ्यांसाठी महाविद्यालयात मार्गदर्शन वर्ग आयोजित केले जातात.

* वार्षिक अंक :

महाविद्यालयाच्या वतीने वार्षिक अंक प्रकाशित करण्यात येतो. हा अंक मराठी, हिंदी आणि इंग्रजी भाषेतील ललित व वैचारिक साहित्याने परिपूर्ण असतो. हा अंक प्रकाशित करण्याचा उद्देश लेखक, कवी, विचारवंत, भाष्यकार निर्माण व्हावेत. नवोदित लेखकांची सृजनशिलता विकसित व्हावी, त्यांची साहित्यिक अभिरुची समाजासमोर यावी या उदात्त हेतूने वार्षिक अंकाची निर्मिती करण्यात येते.

* एस.टी. (बस) पास सुविधा :

महाविद्यालयात प्रवेश घेणारे बहुतांश विद्यार्थी ग्रामीण भागातील आहेत. काही विद्यार्थी दररोज गावी ये-जा करून महाविद्यालयात उपस्थित असतात. अशा विद्यार्थ्यांना एस.टी. (बस) पासची सवलत दिली जाते. यासाठी महाविद्यालय विद्यार्थ्यांना सहकार्य करते. विद्यार्थ्यांना दिवाळी व उन्हाळ्याच्या सुट्टीसाठी बस सवलतीची सुविधा आहे. तसेच विद्यार्थींसाठी विशेष सवलतीच्या दरात एस.टी.पासची सुविधा आहे.

* कै. वसंतराव काळे स्वाभिमान शिक्षण(कमवा आणि शिका) योजना :

डॉ.बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ आणि यशवंतराव चव्हाण महाविद्यालय, अंबाजोगाई यांच्या संयुक्त विद्यमाने गरीब व होतकरू विद्यार्थ्यांसाठी 'कमवा आणि शिका' योजना महाविद्यालयात कार्यान्वित आहे.

* करिअर कौंसलिंग व प्लेसमेंट सेल (TPC) :

महाविद्यालयातील विद्यार्थ्यांसाठी विविध कला-कौशल्यासंबंधीचे प्रशिक्षण कंपनी व विविध संस्थांच्या संयुक्त विद्यमाने देण्याची सुविधा उपलब्ध करून देण्यात येते. तसेच नामांकित बहुराष्ट्रीय, राष्ट्रीय व स्थानिक कंपन्यामधील नोकर-भरतीसाठी परिसर मुलाखतींचे आयोजन करण्यात येते. यातून विद्यार्थ्यांना विविध क्षेत्रातील सेवेची संधी उपलब्ध करून दिली जाते. या विभागामार्फत विविध कंपन्यामधील नौकर भरतीच्या जाहिरातीसंबंधीची माहिती दिली जाते.

* पालक-शिक्षक संघ :

महाविद्यालयातील विद्यार्थ्यांचे पालकत्व वास्तविक शिक्षकांचेच आहे. ही भूमिका महाविद्यालय प्रामाणिकपणे पार पाडत आहे. परंतु विद्यार्थ्यांच्या प्रगतीचा अहवाल त्यांच्या पालकांना देणेही

तितकेच आवश्यक आहे. या हेतूने शिक्षक पालक संघाची स्थापना करण्यात आली आहे. विद्यार्थ्यांसहीत पालक मेळाव्यांचे आयोजन करून पालकांशी सुसंवाद साधला जातो. पालक-शिक्षक संघाच्या माध्यमातून पुढील उपक्रम राबवले जातात :

- १) विद्यार्थ्यांमध्ये शिक्षणाची आवड निर्माण करणे. २) विद्यार्थी महाविद्यालयात नियमित उपस्थित असणे. ३) विद्यार्थी व पालकांच्या अडीअडचणी समजून घेणे. ४) विद्यार्थ्यांने अभ्यासक्रमाशिवाय इतर उपक्रमांत सहभाग नोंदवणे. ५) विद्यार्थ्यांनी नियमितपणे घरी स्वयं अध्ययन करणे. ६) पालकांची महाविद्यालयाबद्दलची मते जाणून घेऊन विचारांचे आदान-प्रदान करणे.

* यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठ अभ्यास केंद्र :

महाविद्यालयात यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठ, नाशिक या विद्यापीठाचे अभ्यासकेंद्र कार्यान्वित आहे. शिक्षणाच्या मुख्य प्रवाहापासून दूर राहिलेल्या विद्यार्थ्यांना, व्यक्तींना शिक्षण देऊन पदवीधर होण्याची, आयुष्यात नव्याने उभारण्याची सुवर्ण संधी उपलब्ध करून दिली आहे. महाविद्यालयातील अभ्यासकेंद्रावर पूर्वतयारी, बी.ए. (मराठी) आणि बी.कॉम. (मराठी) अभ्यासक्रमांची सुविधा उपलब्ध आहे.

* माजी विद्यार्थी संघ :

महाविद्यालयात शिक्षण घेऊन समाजामध्ये विविध क्षेत्रात कार्य करणाऱ्या माजी विद्यार्थ्यांचा संबंध महाविद्यालयासोबत कायम रहावा व शिक्षण घेत असलेल्या विद्यार्थ्यांना माजी विद्यार्थ्यांपासून प्रेरणा मिळावी यासाठी यशवंतराव चव्हाण कला, वाणिज्य व विज्ञान महाविद्यालय, माजी विद्यार्थी संघ अंबाजोगाई, जिल्हा बीड या नावाने कार्यरत आहे. या माजी विद्यार्थी संघाची धर्मदाय आयुक्त कार्यालय, बीड येथे कायदेशीर नोंदणी करण्यात आली आहे. (नोंदणी क्रं.२४१/२०१७/बीड विभाग बीड दि.०२.०८.२०१७, एफ-२४०७३/बीड दि.१८.०७.२०१८). या माजी विद्यार्थी संघाच्यावतीने स्पर्धा परीक्षा मार्गदर्शन, रोजगार मेळावा, उद्योजगता शिबीर असे विविध उपक्रम राबविले जातात.

यशवंतराव चव्हाण कला, वाणिज्य व विज्ञान महाविद्यालय अंबाजोगाई, माजी विद्यार्थी संघ कार्यकारिणी

अ.क्र.	पदाधिकाऱ्याचे नाव	पदनाम
१	मा.अॅड. जयसिंग आनंदराव चव्हाण	अध्यक्ष
२	मा.श्रीमती रागिणी बालाजी अंबाड	उपाध्यक्ष
३	मा.श्री.अंकुर चंद्रकांत मोरे	सचिव
४	मा.श्री.सोपान नवनीत मोरे	सहसचिव
५	मा.प्रा.प्रशांत शेषेराव जगताप	कोषाध्यक्ष
६	मा.श्री.महेश अशोकराव शेरेकर	सदस्य
७	मा.श्री.स्वप्नील मुकुंदराव राजपंखे	सदस्य
८	मा.श्री. दत्ता माणिकराव देवकते	सदस्य
९	मा.श्रीमती मीरा विश्वनाथ दराडे	सदस्य

वरिष्ठ महाविद्यालयातील पदवी कला शाखेचा अभ्यासक्रम
(Faculty of Arts) Granted

* कला प्रथम वर्ष B.A. I Year (I & II Semester)

(विद्यापीठाने प्रथम वर्षाच्या अभ्यासक्रमामध्ये बदल केल्यानंतर स्वतंत्र सूचना दिली जाईल)

Compulsory Subjects : 1) English 2) Computer Science
3) Democracy, Election and Good Governance

Second Language: Marathi/Hindi

Optional Subjects

(Select any **Three** subjects from the following Groups.)

- 1) English/Marathi/Hindi
- 2) Sociology/Geography
- 3) Political Science/Home Science/ Music
- 4) History
- 5) Economics
- 6) Public Administration

(टीप : प्रथम सत्रासाठी निवडलेले विषय नंतर कोणत्याही सत्रासाठी बदलता येणार नाहीत.)

* कला द्वितीय वर्ष B.A. II Year (III & IV Semester)

Compulsory Subjects : 1) English
2) Environmental Science

Second Language: Marathi/Hindi

Optional Subjects

(Select any **Three** subjects from the following Groups.)

- 1) English/Marathi/Hindi
- 2) Geography/Home Science/ Music
- 3) Political Science/Sociology
- 4) History
- 5) Economics
- 6) Public Administration

(टीप : प्रथम वर्षासाठी निवडलेले सर्व विषय द्वितीय वर्षासाठी समान राहतील.)

* कला तृतीय वर्ष B.A. III Year (V & VI Semester)

Optional Subjects

(Select any **Three** subjects from the following Groups.)

- 1) English/Marathi/Hindi
- 2) Geography/Home Science/ Music
- 3) Political Science/Sociology
- 4) History
- 5) Economics
- 6) Public Administration

टीप : ऐच्छिक विषयांपैकी एक विषय मुख्य (Main) विषय म्हणून निवडावा लागेल मुख्य विषयासाठी १०० गुणांचा प्रकल्प अहवाल (Project Work) सादर करणे अनिवार्य आहे.

वरिष्ठ महाविद्यालयातील पदवी वाणिज्य शाखेचा अभ्यासक्रम
(Faculty of Commerce) Granted

(विद्यापीठाने प्रथम वर्षाच्या अभ्यासक्रमामध्ये बदल केल्यानंतर स्वतंत्र सूचना दिली जाईल)

B.Com. First Year

Semester - I

- 1) Compulsory Subject : English,
Compulsory Subject : Democracy, Election
and Good Governance
- 2) Second Language : Marathi/Hindi
- 3) Financial Accounting - I
- 4) Business Mathematics & Statistics-I
- 5) Business & Industrial Economics-I
- 6) Computer Application in Business-I
- 7) Elective Paper (Any One)
1) Entrepreneurship Development -I
2) Office Management-I

Semester - II

- 1) Compulsory Subject : English,
- 2) Second Language : Marathi/Hindi
- 3) Financial Accounting - I
- 4) Business Mathematics & Statistics-I
- 5) Business & Industrial Economics-I
- 6) Computer Application in Business-I
- 7) Elective Paper (Any One)
1) Entrepreneurship Development -I
2) Office Management-I

B.Com. Second Year

Semester - III

- 1) Compulsory Subject : English
- 2) Second Language : Marathi/Hindi
- 3) Corporate Account-I
- 4) Cost Account-I
- 5) GST Account-I
- 6) IT application in business - I
- 7) Elective Paper (Any One)
1) Banking 2) Marketing Management
3) Financial Management
4) Indian Economy

Semester - IV

- 1) Compulsory Subject : English
- 2) Second Language : Marathi/Hindi
- 3) Corporate Account-II
- 4) Cost Account-II
- 5) GST Account-II
- 6) IT application in business - II
- 7) Elective Paper (Any One)
1) Insurance 2) Human Resource Management
2) Import Export procedure & practice
4) Indian Economy

B.Com. Third Year

Semester - V

- 1) Advanced Financial Accounting-I
- 2) Management Accounting - I
- 3) Business Regulatory Framework - I
- 4) Auditing
- 5) Computerized Accounting (Tally) -I
- 6) Optional : (Any One)
1. Supply Chain Management & Logistics
2. Rural Development and Agricultural
3. Travel and Tourism
4. SME Management

Semester - VI

- 1) Advanced Financial Accounting-II
- 2) Management Accounting - II
- 3) Business Regulatory Framework - II
- 4) Direct Tax
- 5) Computerized Accounting (Tally) - II
- 6) Optional : (Any One)
1. Capital Market
2. Project Management /
3. Business and Salesmanship

वरिष्ठ महाविद्यालयातील पदवी विज्ञान शाखेचा अभ्यासक्रम
(Faculty of Science) Non-Granted

(विद्यापीठाने प्रथम वर्षाच्या अभ्यासक्रमामध्ये बदल केल्यानंतर स्वतंत्र सूचना दिली जाईल)

*B.Sc. First Year (I & II Semester)

Compulsory Subjects : 1) English

2) Computer Science

3) Democracy, Election and Good Governance

Second Language: Marathi / Hindi

Optional Subjects

(Select any **one** group of the subjects from the following.)

1) Physics	Chemistry	Mathematics
2) Physics	Chemistry	Computer Science
3) Physics	Mathematics	Computer Science
4) Botany	Zoology	Computer Science
5) Botany	Zoology	Chemistry
6) Botany	Microbiology	Chemistry
7) Botany	Zoology	Microbiology
8) Botany	Microbiology	Computer Science
9) Botany	Chemistry	Computer Science

* B.Sc. Second Year (III & IV Semester)

Compulsory Subjects : 1) English 2) Environment Science

Second Language: Marathi / Hindi

Optional Subjects : (All the subjects selected for B.Sc. First Year will be compulsory)

1) Physics	2) Chemistry	3) Mathematics
4) Botany	5) Zoology	6) Computer Science
7) Microbiology		

* B.Sc. Third Year (V & VI Semester)

Optional Subjects : (Any three optional subjects from their subjects studied for

1) Physics	2) Chemistry	3) Mathematics
4) Botany	5) Zoology	6) Computer Science
7) Microbiology		

महाविद्यालयातील पदव्युत्तर अभ्यासक्रम : एम.ए.

* Post Graduation Programme *

M.A. English First Year Non-Granted

Semester - I

SN.	Paper No.	
1	I	Literature in English 1550-1660
2	II	Literature in English 1800-2000
3	III	Structure of Modern English
4	IV	Elective Papers : (Any One)
	A	Literature, Psychology and Pschoanalysis
	B	Colonia and Postcolonial Literature
	C	Comparative Literature
	D	Women's Writing 1718-2000
	E	Introduction to Linguistic Theory
	F	Stylistics
	G	World Classic
	H	Study of an Author (William Shakespear)

Semester - II

SN.	Paper No.	
1	V	Literature in English 1550-1660-II
2	VI	Literature in English 1800-2000-VI
3	VII	Structure of Modern English -VII
4	VIII	Elective Papers : (Any One)
	A	Literature, Psychology and Pschoanalysis
	B	Colonia and Postcolonial Literature
	C	Comparative Literature
	D	Women's Writing 1718-2000
	E	Introduction to Linguistic Theory
	F	Stylistics
	G	World Classic
	H	Study of an Author (William Shakespear)

M.A. English Second Year Non-Granted

Semester - III

SN.	Paper No.	Title of the Paper
1	IX	Critical Theory
2	X	Indian Writing in English
3	XI	English Language Teaching
4	XII	Elective : (Any One)
	A	Literature of the oppressed
	B	Literature and Science
	C	Translation : Theory and Practice
	D	American Literature
	E	major Form : Fiction
	F	Semantics and Pragmatics
	G	Literature and Film
	H	Cultural Studies
	I	Stylistics
	J	Creative Writing

Semester - IV

SN.	Paper No.	Title of the Paper
1	XIII	Critical Theory
2	XIV	Indian Writing in English
3	XV	English Language Teaching
4	XVI	Elective : (Any One)
	A	Literature of the oppressed
	B	Literature and Science
	C	Translation : Theory and Practice
	D	American Literature
	E	Major Form : Fiction
	F	Semantics and Pragmatics
	G	Literature and Film
	H	Cultural Studies
	I	Stylistics
	J	Creative Writing
5.	Sc.01	Service Course
	Sc.01	Communication Skills in English

M.A. Political Science First Year Non-Granted

Semester - III

1. Western Political Theory
2. Theories of International Relations
3. Comparative Politics
Theoretical Perspective

4) Optional :

- * State Politics in India :
A Theoretical Perspective

Semester - II

1. Modern Political Ideologies
2. World Politics : Issues & Debates
3. Western Political Thought

4) Optional :

- * Public Administration

M.A. Political Science Second Year Non-Granted

Semester - I

1. Research Methodology in
Social Sciences
2. Indian Political Thought
3. India's Foreign Policy

4. Optional :

- * Modern Trends In Political Theory

Semester - IV :

1. Constitutional Process In India
2. Political Analysis
3. South Asia & the World

4) Optional :

- * Dr. Babasaheb Ambedkar on Caste :
- * Service Course : Human Rights
In India PSC - SC 01

M.A. Economics First Year Non-Granted

Semester - I

Core Courses :

1. Micro Economics - I
2. Macro Economics - I

Elective Courses : (Any Two)

- * Statistical Methods
- * International Economics
- * Demography
- * Agricultural Economics
- * Energy Economics

Semester -II

Core Courses :

1. Micro Economics - II
2. Macro Economics - II

Elective Courses : (Any Two)

- * Mathematical Methods
- * Economics of Firms
- * Economics of Gender
- * Insurance Economics
- * History of Economics Thought

M.A. Economics Second Year Non-Granted

Semester - III

Core Courses :

1. Indian Economic policy - I
2. Public Economics - I
- 3) *Elective Courses : (Any Two)*
  - * Econometrics - I
  - * Banking
  - * Mathematical Economics - I
  - * Growth Economics
  - * Economics of Social Sector

Semester -II

Core Courses :

1. Indian Economic Policy - II
2. Indian Public Finance - II
- 3) *Elective Courses : (Any Two)*
  - * Econometrics - II
  - * Financial Market
  - * Computer Applications in Economics
  - * Development Economics
  - * Mathematical Economics - II
  - * Financial Econometrics
- 4) Service Course : Introduction to Broadly Application Mathematical & Statistical Methods - ECO - 541

महाविद्यालयातील पदव्युत्तर अभ्यासक्रम : एम.कॉम.

M. Com. First Year Non-Granted

Semester - I

1. Modern Management Practices
2. Managerial Economics II
3. Corporate Financial Accounting IV
4. Elective Paper : (Any One)
  - * Statistical Analysis (Ele.) OR
  - * Business Environment (Ele.)

Semester - II

1. Advanced Cost Accounting V
2. Tax planning, GST & Management
3. Organizational Behavior and Work Culture
4. Elective : (Any One)
  - * D- Commerce
  - * Marketing Management
  - * Mini project 100m.

M. Com. Second Year Non-Granted

Semester - III

1. Research methodology
2. Human Resource Planning and Development X
3. Business Legislations
4. Elective Paper : (Any One)
  - * International Marketing (Ele.) (OR)
  - * Accounting for Manangrial Decision (Ele.)

Semester - IV

1. Quantitative Techniques
2. Securities Analysis
3. Research Project
4. Elective Paper : (Any One)
  - * Advertisement (Ele.) OR
  - * International Business (Ele.)
- 5) Service Course : Entrepreneurship Development - Com - SC - 600

* संशोधन केंद्र व मार्गदर्शन सुविधा :

संशोधन ही बाब उच्चशिक्षणात अपरिहार्य आहे. या अनुषंगाने विद्यार्थी, संशोधक, अभ्यासक व प्राध्यापक यांना संशोधन क्षेत्रात चालना मिळावी या हेतूस्तव महाविद्यालयात संशोधन केंद्र सुविधा उपलब्ध आहे. प्राचार्य डॉ. शिवदास शिरसाठ, डॉ. दिलीप भिसे (मराठी), डॉ. मुकुंद राजपंखे, डॉ. अहिल्या बरुरे (इंग्रजी), डॉ.आर.एम. शिंदे, डॉ. अरविंद घोडके (हिंदी), प्रा.डॉ.डी.आर.तांदळे (राज्यशास्त्र), डॉ.डी.बी तांदुळजेकर, (अर्थशास्त्र), डॉ. संजय सुरेवाड (समाजशास्त्र) हे संशोधक मार्गदर्शक आहेत.

महाविद्यालयातील संशोधन केंद्रे : इंग्रजी, अर्थशास्त्र, राज्यशास्त्र

* ब्रीज कोर्स : १२ वी उत्तीर्ण होऊन पदवी शिक्षण घेणाऱ्या विद्यार्थ्यांना सदरील अभ्यासक्रम सुलभ व्हावा, अभ्यासक्रमाची पूर्व ओळख व्हावी या हेतूने Circular/Acad Sec./Curri./Col. & Uni.Cam. नुसार विद्यार्थ्यांसाठी मराठी, हिंदी इंग्रजी, अर्थशास्त्र, राज्यशास्त्र, इतिहास, लोक प्रशासन, समाजशास्त्र या विषयात पदवीस्तरावर तर पदव्युत्तर विद्यार्थ्यांसाठी एम.ए. इंग्रजी, अर्थशास्त्र, राज्यशास्त्र, एम.कॉम. साठी ब्रीज कोर्स घेण्यात येत आहेत.

* महाविद्यालयातील प्रमाणपत्र अभ्यासक्रम (Certificate Course) :

Sr. No.	Title of the Course	Department	Duration	Intake Capacity	Eligibility
1	Title of the Course in Communicative English	Department of English	16-30 periods	10 - 50	12th Pass from any faculty
2	Certificate Course in Translation, Theory and Practice	Department of Hindi	16-30 periods	10 - 50	12th Pass from any faculty
3	Certificate Course in Practical in Marathi Language and Writing Skills	Department of Marathi	16-30 periods	10 - 50	12th Pass from any faculty
4	Certificate Course in Human Rights	Department of Pol. Sci. and Public Admin.	16-30 periods	10 - 50	12th Pass from any faculty
5	Certificate Course in Value System	Department of Sociology	16-30 periods	10 - 50	12th Pass from any faculty
6	Certificate Course in Sericulture	Department of Zoology	16-30 periods	10 - 50	12th Pass Science faculty
7	Certificate Course in Yoga	Department of Sports	16-30 periods	10 - 50	12th Pass from any faculty

* आजीवन शिक्षण व विस्तार सेवा विभाग :

डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापिठाच्या आजीवन अध्ययन व विस्तार विभागाच्या वतीने होतकर व इच्छुक विद्यार्थ्यांसाठी स्वयंरोजगारावर आधारित व्यवसायाभिमुख प्रमाणपत्र अभ्यासक्रम

अ.क्र.	अभ्यासक्रमांचे नांव	प्रवेश पात्रता	कालावधी
१	ट्रेसमेकींग अँड डिझायनिंग	८ वी पास	१ वर्ष
२	ग्रामीण पत्रकारीता	१२ वी पास	६ महिने
३	अंगणवाडी/बालवाडी सेविका	१० वी पास	६ महिने
४	विक्री प्रतिनिधी	१० वी पास	२ महिने
५	दुग्ध व्यवसाय प्रमाणपत्र	१० वी पास	६ महिने
६	ग्रंथालय व्यवस्थापन	१२ वी पास	६ महिने
७	सौंदर्य संवर्धन व व्यक्तिमत्व विकास	१० वी पास	६ महिने
८	Certificate Course in Communicative English	१२ वी पास	६ महिने

टिप :

- * वरील अभ्यासक्रमाला प्रवेश घेण्यासाठी वयाची अट नाही.
- * महाविद्यालयीन विद्यार्थी व इतर नागरिक प्रवेशासाठी पात्र ठरतील.
- * प्रथम नांव नोंदणी करणाऱ्यास प्राधान्य दिले जाईल.
- * सदरील अभ्यासक्रमाचे प्रमाणपत्र प्राप्त केल्यानंतर आपण स्वतःचा व्यवसाय सुरु करू शकता, किंवा नोकरी सुद्धा मिळवू शकता.

* करिअर कट्टा :

वर्ष दुसरे

महाराष्ट्र राज्य
उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग
व महाराष्ट्र माहिती तंत्रज्ञान सहाय्यता केंद्र
यांच्या संयुक्त विद्यमाने

करिअर कट्टा

युवकांच्या सर्वांगीण विकासासाठी.....

आयएएस आपल्या भेटीला

- राज्य पातळीवरील स्पर्धा परीक्षा/ महाराष्ट्र लोकसेवा आयोग
- पोलीस भरती
- बँकिंग सेवा
- स्टाफ सिलेक्शन कमिशन
- केंद्रीय पातळीवरील स्पर्धा परीक्षा (यु पी एस सी)

उद्योजक आपल्या भेटीला

- उद्योजकीय व्यक्तिमत्व विकास
- व्यवस्थापकीय कौशल्य व प्रत्यक्ष उद्योजकांचे मार्गदर्शन
- वित्त व्यवस्थापन
- निर्णय क्षमता
- जोखीम व्यवस्थापन (Risk Management)
- मनुष्यबळ व साधनसामुग्री व्यवस्थापन
- आधुनिक तंत्रज्ञान

यासोबत सभासद शुल्क ₹ ३६५/- भरल्यानंतर विद्यार्थ्यांना ०३ वर्ष प्रति वर्ष ०५ या पद्धतीने १५ कोर्स मोफत दिले जातील.

ध्येयपूर्तीच्या ताटेवर सातत्याने ३३६ दिवस

Subscribe me

नाव नोंदणी व अधिक माहितीसाठी
7507652555 या नंबरवर आपले नाव करा
<https://careerkatta.mitsc.co.in>

SCAN ME

करिअर कट्टा प्रमाणपत्र अभ्यासक्रम

विद्यार्थ्यांना सभासद शुल्क रु. ३६५/- भरल्यानंतर प्रतिवर्ष ५ या प्रमाणे १५ कोर्स मोफत दिले जातील.

Course List	
1) Python Programming	26) Digital Banking
2) Python for AI/ML	27) Digital Marketing
3) Python for web Development	28) Political Ethics and Value
4) Cloud computing	29) Leadership Development
5) Devops	30) Literacy about Judicial Process
6) Data analytics with tableau and power BI	31) Constitutional Values and Ethics
7) Social Media Profile Management	32) Certificate in Office Administration
8) Financial Literacy	33) Certificate in Training Management
9) Event Management	34) Organic Farming
10) Fund Flow Management	35) Fruits and Vegetables Drying Dehydration and Technology
11) Communication Skill & Personality Development	36) Certificate course in World Politics
12) बी पी टी १९५० संस्था नोंदणी कायदा प्रशिक्षण	37) Certificate course in Rural Development
13) Road Safety and Awareness Training	38) Scientific Temperament
14) परदेशी नोकरीच्या संधी आणि व्यक्तिमत्व विकास	39) Green Chemistry
15) Foundation Course in Business Law	40) Renewable Energy
16) माहिती अधिकार कायदा प्रशिक्षण	41) Nanotechnology
17) Soft Skill Training Program	42) Biotechnology
18) Certificate Course in Human Right	43) Medical Lab Technology
19) Certificate Course in Journalism	44) Nano Biotechnology
20) Communication Skill Program	45) Introduction to Forensic Science
21) Content Writing Course	46) Tourism Management
22) Basic of Cost & Works Accounting	47) Forensic Accounting
23) E- Filling	48) Cyber Law
24) Soft Skill Development	49) Office Management
25) Introduction to Basic Concept of Accounting	50) Consumer Protection Act 2019

**वरिष्ठ महाविद्यालयातील पदवी व पदव्युत्तर अभ्यासक्रमाचे शुल्क
* Fees For Students of B.A., B.Com, B.Sc. and M.A., M.Com.***

Sr. No.	Particulars	Granted Courses						Non-Granted Courses							
		B.A. I, II, III			B.Com. I, II, III			B.Sc. I, II, III			Non-Granted Courses				
		Full Fees	EBC	GOI	Full Fees	EBC	GOI	Full Fees	GOI	Full Fees	GOI	Full Fees	GOI		
1	Tuition Fees	800	0	0	800	0	0	2000	0	1600	0	3000	0	3000	0
2	Entrance Fees/Entry Fee	50	50	0	50	50	0	50	0	50	0	50	50	50	50
3	Laboratory Fee	300	300	0	300	300	0	3000	1340	300	0	0	0	300	0
4	Library Fee	50	50	0	50	50	0	50	0	50	0	50	50	50	50
5	Gymkhana Fee	50	50	0	50	50	0	50	0	50	0	50	0	50	0
6	Extra Curriculum/Activity fee	56	56	0	56	56	0	56	0	56	0	56	56	56	56
7	College Magazine Fee	50	50	0	50	50	0	50	0	50	0	50	50	50	50
8	Computer Training Fee	50	50	0	50	50	0	50	0	50	0	50	0	50	0
9	Registration Charges	25	25	0	25	25	0	25	0	25	0	25	25	25	25
10	Development Fund	110	110	110	110	110	110	110	110	110	110	110	110	110	110
11	Sports Fund	10	10	0	10	10	0	10	0	10	0	10	10	10	0
12	Ashwamedh Fund	4	4	0	4	4	0	4	0	4	0	4	4	4	4
13	Medical Aid Fund	15	15	0	15	15	0	15	0	15	0	15	0	15	0
14	Student Assistance/Welfare Fund	20	20	0	20	20	0	20	0	20	0	20	20	20	20
15	Student Insurance Fund	10	10	0	10	10	0	10	0	10	0	10	0	10	0
16	Youth Festival Charges	100	100	0	100	100	0	100	0	100	0	100	0	100	0
17	Student ID Charges	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10
18	Semester Fee	75	75	0	75	75	0	75	0	75	0	75	75	75	75
19	Session Fee	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
20	Study Tour	100	100	0	100	100	0	100	0	100	0	100	100	100	100
21	Library Deposit	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
22	Eligibility Fees												0	0	0
	Total	2085	1285	320	2085	1285	320	5985	1660	2885	320	3985	750	4285	2250

Rules & Regulations:

- Students from all faculties admitting for the first time will have to pay eligibility fees as eligibility criteria. (Local 50, Other University, Other State 500, Foreign Student-12500)
- Students of B.A. willing to do optional special subject will have to pay additional fees such as Music, Home Science, Geography Rs. 500/- per subject
- The Students who will not get the GOI Scholarship / E.B.C. they will be treated as full fees students.
- Student Seeking admission from GOI/ E.B.C. category have to pay full fees (as per rules) on cancellation of admission.
- Fees structure for scholarship holder will be changed according to university & govt. rules & regulations.
- Above fees structure will be changed time to time as per university & govt. rules & regulations.

* विद्यार्थ्यांसाठी महत्त्वपूर्ण सूचना *

* प्रवेशासंबंधी :

१. सर्व प्रवेश संगणकीकृत केले जातील. विद्यार्थ्यांनी आपला कायम नोंदणी क्रमांक वापरावा.
२. विद्यापीठाने ई सुविधेद्वारे केवळ प्रथम वर्षाचे प्रवेश निश्चित करण्याचे ठरवलेले आहे.
विद्यार्थ्यांनी पुढील बाबींची पूर्तता करावी -
(अ) ई-सुविधा फॉर्म भरणे (ब) दोन फोटो (क) संपूर्ण पत्ता (ड) रक्त गट (इ) १२ वी गुणपत्रक व सनद (ई) जात प्रमाणपत्र (उ) उत्पन्नाचे प्रमाणपत्र (ऊ) अपंग असल्यास प्रमाणपत्र.
३. विद्यार्थ्यांनी आपल्या मूळ कागदपत्राच्या पुरेशा सत्यप्रती स्वतःकडे ठेवाव्यात.
४. विद्यार्थ्यांनी निर्धारित वेळेत आवश्यक कागदपत्रे (स्कॉलरशीप फॉर्म/इ.बी.सी.फॉर्म/पात्रता प्रमाणपत्र/स्थलांतर प्रमाणपत्र) कार्यालयाकडे सादर करावीत.
५. सर्व प्रवेश तात्पुरते असतील. प्राचार्यांच्या अधिकारात पडताळणी झाल्यानंतर प्रवेश कायम होतील.
६. विद्यार्थ्यांनी प्रवेशासंबंधी सर्व पावत्या जपून ठेवाव्यात. प्रवेश रद्द करताना मूळ पावत्याशिवाय कोणतेही देय शुल्क परत मिळणार नाही.
७. प्रथम सत्रात प्रवेश रद्द केल्यास शैक्षणिक शुल्क ५० टक्के परत मिळेल. जर द्वितीय सत्रात प्रवेश रद्द केल्यास शैक्षणिक शुल्क परत मिळणार नाही.
८. विद्यार्थ्यांनी प्रत्येक सत्राला प्रवेश घेणे अनिवार्य आहे.
९. प्रवेश फॉर्मवर एकदा निवडलेले विषय बदलता येणार नाहीत.
१०. ऑनलाईन प्रवेश करणाऱ्या विद्यार्थ्यांने मूळ प्रमाणपत्र व प्रवेश शुल्क जमा केल्यानंतरच प्रवेश निश्चित होईल.

* पदव्युत्तर वर्गातील प्रवेशासंबंधी :

१. एम.ए. व एम.कॉम. प्रथम वर्षासाठी पदवी परीक्षेत किमान ४० टक्के गुण असावेत.
२. कोणत्याही शाखेतील पदवीधर विद्यार्थ्यांस दोन वर्षे Compulsory English विषय असेल व दोन्ही वर्षांच्या गुणांची बेरीज ८० म्हणजे ४० टक्के होत असेल तर त्यास प्रवेश घेता येईल.
३. विद्यापीठ कक्षेच्या बाहेरील विद्यार्थ्यांनी स्थलांतर (Migration) व पात्रता प्रमाणपत्र (Eligibility) सादर करणे बंधनकारक आहे.
४. मूळ टी.सी. व पदवी वर्गाच्या गुणपत्रकाच्या सत्यप्रती प्रत्येकी २ जोडाव्यात.
५. प्रवेशासंदर्भातील विद्यापीठ नियम विद्यार्थ्यांना बंधनकारक असतील.

* प्रथम वर्षासाठी विद्यापीठ पात्रता (पदवी व पदव्युत्तर अभ्यासक्रम)

(Eligibility Criteria for University Admission)

१. विद्यापीठ पात्रता प्रमाणपत्र शुल्क नियमानुसार राहिल.
२. मराठवाडा विभागातील विद्यार्थ्यांसाठी विद्यापीठ पात्रता शुल्क (Eligibility Fees) ५० रु. राहिल.

३. मराठवाड्याबाहेरील परंतु महाराष्ट्रातील विद्यार्थ्यांसाठी विद्यापीठ पात्रता शुल्क (Eligibility Fees) १०० रु. राहिल.
४. महाराष्ट्राबाहेरील विद्यार्थ्यांसाठी विद्यापीठ पात्रता शुल्क (Eligibility Fees) ५०० रु. राहिल.
५. देशाबाहेरील विद्यार्थ्यांसाठी विद्यापीठ पात्रता शुल्क (Eligibility Fees) १२५०० रु. राहिल.
६. पदवी प्राप्तीसाठी विद्यापीठ नियमाप्रमाणे संगणक कोर्स अनिवार्य आहे.
७. बी.कॉम. प्रथम व द्वितीय वर्गासाठी संगणक शुल्क ५००/- रु. राहिल.
८. पदवी व पदव्युत्तर अभ्यासक्रमांच्या शुल्क रचनेत विद्यापीठाने बदल केल्यास ते शुल्क देणे विद्यार्थ्यांवर बंधनकारक राहिल. बदललेल्या शुल्क रचनेची माहिती विद्यार्थ्यांना स्वतंत्र सूचनेद्वारे दिली जाईल.
९. भूगोल, गृहशास्त्र, संगीत विषय विनाअनुदानित असल्यामुळे या विषयाला अतिरिक्त शिक्षण शुल्क रु. ५०० /- राहिल.
१०. विद्यापीठ नियमानुसार सत्रनिहाय (Semester-wise) प्रवेश शुल्क आकारण्यात येईल.

* उपस्थितीसंबंधी नियम :

१. ७५ टक्के उपस्थिती अनिवार्य आहे. त्याशिवाय परीक्षा फॉर्म स्विकारला जाणार नाही.
२. सतत गैरहजर राहिल्यास प्रवेश रद्द करण्यात येईल.
३. वर्ग चाचण्या व गृहपाठ, सत्रपरीक्षा बंधनकारक राहतील.
४. वर्षभरातील प्रगती पाहून वेळोवेळी पालकांशी सुसंवाद साधला जाईल.
५. महाविद्यालयाच्या परिसरात गैरवर्तनाला सक्त मनाई आहे.

* ग्रंथालयासंबंधी नियम :

१. पुस्तकांच्या देवाण-घेवाणीसाठी ग्रंथालय कार्ड व ओळखपत्र आवश्यक आहे.
२. ग्रंथालय कार्डावर एकावेळी २ पुस्तके आठवड्यासाठी मिळतील.
३. ओळखपत्र प्रवेश पूर्ण झाल्यावर घ्यावे लागेल.
४. निर्धारित वेळेच्या आत पुस्तके परत न केल्यास एका पुस्तकासाठी दर दिवस १ रु. प्रमाणे दंड आकारला जाईल.
५. पुस्तके घेताना तपासून घ्यावेत.
६. पुस्तके फाटल्यास वा गहाळ केल्यास पुस्तकांची किंमत दिडपट भरावी लागेल.
७. पुस्तक पेढीतून पुस्तके मिळविण्यासाठी स्वतंत्र अर्ज करावेत.
८. वार्षिक परीक्षेपूर्वी पुस्तके परत करावीत अथवा पुस्तकांच्या किंमती इतके अनामत रक्कम जमा करून पुस्तके घेता येतील.
९. संदर्भग्रंथ, मासिके, वृत्तपत्रे, वाचन कक्षात उपलब्ध होतील ते घरी घेऊन जाता येणार नाहीत.

* शिस्त व आचरणासंबंधी :

१. स्वयंशिस्त: उत्तम शिस्त. २. विद्यार्थ्यांनी सर्वांशी सौजन्याने वागावे.
३. विद्यार्थ्यांनी ओळखपत्र नेहमी सोबत ठेवावे.
४. विद्यार्थ्यांनी सर्व तासिकांना उपस्थित राहावे. तासिका नसताना ग्रंथालय अभ्यासिकेचा उपयोग करावा.
५. विद्यार्थ्यांनी बाह्य घटकांचा महाविद्यालयावर प्रभाव आणि परिणाम होणार नाही याची दखल घ्यावी.
६. महाविद्यालयाच्या परिसरात धुम्रपानास सक्त मनाई आहे.
७. जाणीवपूर्वक महाविद्यालयाच्या शैक्षणिक, सहशैक्षणिक व इतर उपक्रमात अडथळा केल्यास नियमानुसार कार्यवाही केली जाईल.
८. तासिका सुरु असताना व्हरांड्यात फिरू नये.
९. आपली वाहने पार्किंग मध्येच लावावीत.
१०. वरील शिस्त व आचारसंहितेचे काटेकोर पालन करावे, न केल्यास नियमानुसार कार्यवाही करण्यात येईल.

* विद्यार्थ्यांसाठी शिष्यवृत्ती *

* भारत सरकार शिष्यवृत्ती : (MADBT Scholarship)

१. एकापेक्षा जास्त सवलतीचा फायदा विद्यार्थ्यांना घेता येणार नाही. जास्तीत जास्त फायदा असणारी सवलत विद्यार्थ्यांना दिली जाईल.
२. जातीचे प्रमाणपत्र व आवश्यक कागदपत्रे सादर केल्यानंतरच शिष्यवृत्तीचा फायदा मिळेल.
३. नियमित उपस्थिती आवश्यक आहे. (किमान ७५% पेक्षा जास्त.)
४. परीक्षा फॉर्म न भरल्यास विद्यार्थ्यांस शिष्यवृत्ती मिळणार नाही.
५. अनुसूचित जाती, जमाती, विमुक्त जाती, विशेष मागासवर्ग, इतर मागासवर्गीय विद्यार्थ्यांना ही सवलत मिळेल.
६. अर्ज ऑनलाईन भरावेत. Mahadbt Scholarship Website या संकेतस्थळाचा उपयोग करावा.
७. प्रवेश घेण्यापूर्वीच्या वर्षी जर विद्यार्थी शिकत नसेल तर त्यास गॅप सर्टिफिकेट (शैक्षणिक खंड प्रमाणपत्र) द्यावे लागेल.
८. पालकांचे उत्पन्न रु. ६,००,०००/- रु. पेक्षा जास्त नसावे.
(फक्त छ.राजर्षी शाहु महाराज शिष्यवृत्ती करीता)
०९. भारत सरकार शिष्यवृत्तीसाठी बँकेत (राष्ट्रीयकृत बँका) मध्ये खाते उघडणे आवश्यक आहे.
१०. बँक खात्याशी आधारकार्ड सलग असावे, मोबाईल आधारशी लिंक असावा.

A) National Scholarship Portal

1. Post Matric Scholarship Scheme for Minorities.
2. Post Matric Scholarship for Student Disabilities.
3. Central Sector Scheme of Scholarship for College and University Student. (Those Student Apply Who are Secured Above 75% Marks in 12th Class And Under Graduate Class)

B) Maha DBT Scholarship

I. Tribal Development Department

1. Post Matric Scholarship Scheme. (Government of India)
2. Tuition Fee & Exam Fee for Tribal Students. (Freeship)
3. Education Concession to the Children of Ex-Servicemen.
4. Eklavya Scholarship For P.G. Students.
5. State Government Open Merit Scholarship
6. Scholarship to Meritorious Students possessing Mathematics/Physics
7. Government Vidyaniketan Scholarship
8. State Government Daxshina Adhichatra Scholarship.
9. Government Research Adhichatra
10. Education Concession to the Children Freedom Fighter

II VJNT, OBC and SBC Welfare Department

1. Post Matric Scholarship to VJNT Student
2. Tuition Fees and Examination Fees to VJNT Student
3. Payment of Maintenance Allowance to VJNT and SBC students Studying in Professional Courses and Living in Hostel Attached to Professional College.
4. Chhatrapati Rajarshi Shahu Maharaj Merit Scholarship for Student Studying in 11th & 12th standard of VJNT & SBC category.
5. Post Matric Scholarship to OBC Students
6. Post Matric Scholarship to SBC Students
7. Tuition Fee and Examination Fees to OBC Students

(टीप : सदरील शुल्क सवलतींसाठी संबंधीतांनी कार्यालयाशी संपर्क साधावा.)

* विविध प्रवर्गातील प्रवेशासाठीचा आरक्षण तक्ता *

सर्व प्रवर्गासाठी प्रवेश सर्वसाधारणपणे गुणवत्तेच्या आधारे देण्यात येतील. नाव नोंदणीची मुदत संपल्यानंतर एक आठवड्याच्या आत वर्गनिहाय गुणवत्ता याद्या प्रसिद्ध केल्या जातील. सर्व वर्गातील प्रवेश मंजूर तुकड्यांतील संख्येप्रमाणे दिले जातील. शासकीय निर्णयानुसार ५०% जागा राखीव राहतील.

अ.क्र.	प्रवर्ग	टक्केवारी
१	अनुसूचित जाती	१३ %
२	अनुसूचित जमाती	७ %
३	विमुक्त जाती (अ)	३ %
४	भटक्या जमाती (ब)	२.५ %
५	भटक्या जमाती (क)	३.५ %
६	भटक्या जमाती (ड)	२ %
७	विशेष मागास प्रवर्ग	२ %
८	इतर मागास प्रवर्ग	१९ %
९	आर्थिकदृष्ट्या दुर्बल घटक	१० %
१०	अराखीव	३८ %

* गुणवंत विद्यार्थ्यांसाठी बक्षीस योजना *

* महाविद्यालयाचे पारितोषिक *

यशवंत विद्यार्थी पुरस्कार : महाविद्यालयातील एक विद्यार्थी व एक विद्यार्थिनी यांची एकूण शैक्षणिक कारकीर्द पाहून यशवंत विद्यार्थी पुरस्कारासाठी निवडला / निवडली जाईल. महाविद्यालयातर्फे प्रत्येकी १००१/- रु. चे पारितोषिक व स्मृतिचिन्ह सन्मानपूर्वक प्रदान केले जाईल.

महाविद्यालयातील प्राध्यापकांमार्फत विषयनिहाय पारितोषिक योजना

अ.क्र.	पारितोषिक दात्यांचे नाव	स्मृती प्रित्यर्थ	यशासाठी	रक्कम
१)	डॉ.डी.डी.भिसे	कै.संतरामजी भिसे	बी.ए.तृतीय वर्गातून मराठी विषयात सर्व प्रथम	५०१
२)	हिन्दी विभाग		बी.ए. तृतीय वर्षामध्ये हिन्दी विषयात प्रथम	५०१
३)	डॉ. घोडके ए.ए.	कै. सुभद्रा घोडके	सामान्य हिन्दी विषयात प्रथम	१००१
४)	डॉ.मुकुंद राजपंखे	कै.बाबुराव गणपतराव शिंदे	एम.ए. इंग्रजी वर्गातून सर्वप्रथम	५०१
५)	डॉ.मुकुंद राजपंखे	कै. गणपतराव पांडुरंग शिंदे	बी.ए.तृतीय इंग्रजी विषयातून सर्व प्रथम	५०१
६)	श्रीमती डॉ.ए.बी.बरुरे	कै. भारत तुळशीराम बरुरे	इ. १२ वी वर्गातून इंग्रजी विषयात सर्वप्रथम	५०१
७)	श्रीमती डॉ.ए.बी.बरुरे	कै. अण्णपुर्णा गोजमगुंडे	बी.ए.तृतीय वर्गातून इंग्रजी विषयात सर्व प्रथम	१००१
८)	माजी प्राचार्य डॉ.वनमाला गुंडरे	कै.जी.एम.रेड्डी	एम.ए.राज्यशास्त्र विषयामध्ये प्रथम	५०१
९)	प्रा.डॉ.डी.आर.तांदळे	कै. त्रिविणाबाई तांदळे	बी.ए.तृतीय वर्गातून राज्यशास्त्र विषयात सर्वप्रथम	५०१
११)	प्रा.डॉ. डी.बी. तांदुळजेकर	कै. बाबुराव तांदुळजेकर	बी.ए. तृतीय वर्षामध्ये अर्थशास्त्र विषयात प्रथम	१००१

१२)	डॉ. अनंत मरकाळे	कै. सुनंदा दादाराव मरकाळे	बी.ए.तृतीय वर्षातून इतिहास विषयात प्रथम	५०१
१३)	डॉ.संजय सुरेवाड		बी.ए.तृतीय वर्षात समाजशास्त्र विषयात सर्वाधिक गुणप्राप्त	५०१
१४)	डॉ. इंद्रजीत भगत	कै. किसनराव संभाजी भगत	बी.कॉम तृतीय वर्षातून सर्व प्रथम	१००१
१५)	श्री. सुनिल भोसले	कै. तुकाराम बाळु भोसले	उत्कृष्ट वाचक पुरस्कार	५०१
१६)	श्री.बी.व्ही. पल्लेवाड	कै. विठ्ठलराव भीमराव पल्लेवाड	उत्कृष्ट खेळाडूस ट्रॅकसूट	
१७)	राष्ट्रीय सेवा योजना विभाग		उत्कृष्ट स्वयंसेवक	५००
१८)	यशवंतराव चव्हाण माजी विद्यार्थी संघ	महाविद्यालयात शैक्षणिक व सामाजिक क्षेत्रात सर्वोत्कृष्ट कार्य करणाऱ्या विद्यार्थ्यांस रु. ५०० व प्रशस्तीपत्र		

* विद्यार्थी संपर्क सेवा *

डॉ. शिवदास शिरसाठ
प्राचार्य

डॉ. आर. एम. शिंदे (उपप्राचार्य)

मो. 9422291515

डॉ. ए. बी. बरुरे

मो. 9404299411

डॉ. डी. डी. भिसे

मो. 9822673660

श्री. बी. व्ही. पल्लेवाड

मो. 9881257856

डॉ. एम. एम. राजपंखे

मो. 9881294226

डॉ. ए. ए. घोडके

मो. 8208918100

डॉ. आय. आर. भगत

मो. 9665786654

श्री. एम. जे. कांबळे

मो. 9421349404

* वरिष्ठ महाविद्यालयातील प्राध्यापक वृंद *

१	मराठी विभाग	डॉ. शिवदास झेड. शिरसाठ डॉ. डी. डी. भिसे	प्राचार्य व मराठी विभाग प्रमुख सहायक प्राध्यापक
२	हिंदी विभाग	डॉ. आर. एम. शिंदे डॉ. ए. ए. घोडके	उपप्राचार्य व विभाग प्रमुख सहायक प्राध्यापक
३	इंग्रजी विभाग	डॉ. एम. एस. राजपंखे डॉ. ए. बी. बरुरे	विभाग प्रमुख सहयोगी प्राध्यापक
४	राज्यशास्त्र विभाग	प्रा. डॉ. डी. आर. तांदळे	विभाग प्रमुख
५	अर्थशास्त्र विभाग	प्रा. डॉ. डी. बी. तांदुळजेकर	विभाग प्रमुख
६	समाजशास्त्र विभाग	डॉ. एस. जी. सुरेवाड	विभाग प्रमुख
७	इतिहास विभाग	डॉ. ए. डी. मरकाळे	विभाग प्रमुख
८	वाणिज्य विभाग	डॉ. आय. आर. भगत	विभाग प्रमुख
९	क्रीडा विभाग	प्रा. बी. व्ही. पळेवाड	विभाग प्रमुख
१०	ग्रंथालय विभाग	श्री. एस. टी. भोसले	ग्रंथपाल व विभाग प्रमुख

* प्रशासकीय कर्मचारी वृंद *

१)	श्री. एम. जे कांबळे	- कार्यालय अधीक्षक
२)	श्री. एस. व्ही. दनके	- कनिष्ठ लिपिक
३)	श्री. एन. जी. कातळे	- कनिष्ठ लिपिक
४)	श्री. व्ही. यु. बोराडे	- कनिष्ठ लिपिक
५)	श्री. एस. ए. कापसे	- कनिष्ठ लिपिक
६)	श्री. आर. जी. जाधव	- ग्रंथालय परिचर
७)	श्री. बी. ए. खंदारे	- ग्रंथालय परिचर
८)	श्री. व्ही. एम. काकुळते	- ग्रंथालय परिचर
८)	श्री. एस. एल. घाडगे	- सेवक
९)	श्री. आर. आर. सरवदे	- सेवक

ऑनलाईन प्रवेश प्रक्रियेबाबत मार्गदर्शक सूचना

शैक्षणिक वर्ष २०२२-२०२३ ऑनलाईन प्रवेश प्रक्रियेबाबत मार्गदर्शक सूचना

U.G.- (B.A., B.COM & B.S.C.) P.G.- M.A.(ENGLISH, ECONOMICS & POLITICAL SCIENCE) & M.COM. या अभ्यासक्रमाच्या प्रथम वर्षाच्या ऑनलाईन प्रवेश प्रक्रिया महाविद्यालयाच्या www.ycmamb.in या वेबसाईटवर सुरु करण्यात आलेली आहे. त्यासाठीचे मार्गदर्शक टप्पे पुढीलप्रमाणे आहेत.

१. www.ycmamb.in या वेबपोर्टल वरील Online Admission या Link वर जावे, प्रथम वर्षाच्या तसेच इतर विद्यापीठातून प्रवेशित होणाऱ्या विद्यार्थ्यांना Eligibility Form भरणे आवश्यक आहे.
२. त्यानंतर Student Portal Login खालील Admission Form for New Student या वेबपेजवर जावे.
३. Online Admission Process हे वेबपेज ओपन होईल. त्यामधील Select College Name मध्ये, Yeshwantrao Chavan College, Ambajogai हे निवडावे व त्यानंतर बी.ए., बी.कॉम., बी.एस्सी. , एम.ए. इंग्रजी, अर्थशास्त्र, राज्यशास्त्र व एम.कॉम. वर्गातील प्रवेशासाठी आपला विभाग (Bachelor Degree) सेलेक्ट करून त्यानंतर करावे.
४. त्यानंतर आपणासमोर Provisional Admission Process चे पेज ओपन होईल. त्यावरील सर्व माहिती काळजीपूर्वक भरावी. त्यामधील Upload Document या पेजवर स्वतःच्या पासपोर्ट साईझ स्कॅन केलेला फोटो, स्वतःची सही, आधारकार्ड क्रमांक, स्कॅन करून अपलोड करावी.
(कागदपत्रे अपलोड करतांना ते १०० kb च्या आत असावे, तरच ते अपलोड होतील याची सर्वांनी नोंद घ्यावी, तसेच एकच स्कॅन केलेले डॉक्सूमेंट सर्वच ठिकाणी अपलोड करू नये व डमी डॉक्युमेंट अपलोड करू नये तसे प्रवेश ग्राह्य धरण्यात येणार नाही. तसेच माहिती भरतांना विषय भरणे आवश्यक आहे)
५. यानंतर विद्यार्थ्यांने Submit Application करावे व Provisional Admission Form ची प्रत आपल्याजवळ प्रिंट काढून किंवा मोबाईलमध्ये सेव्ह करून ठेवावी.
६. महाविद्यालयाकडून पुढील सूचनेचा SMS प्राप्त झाल्यानंतर किंवा फोन आल्यानंतर संबंधित विद्यार्थ्यांनी www.ycmamb.in या वेबसाईटवर ऑनलाईन शुल्क भरावे.
७. तसेच शासन नियमाप्रमाणे जेव्हा महाविद्यालय सुरु होईल त्यावेळी विद्यार्थ्यांनी प्रिंट काढलेला फॉर्म शक्य असल्यास सोबत घेऊन यावा व त्यास आवश्यक ती कागदपत्रे जोडावीत.
८. ऑनलाईन प्रवेश प्रक्रियेत किंवा शुल्क भरण्याच्या प्रक्रियेत काही अडचण आल्यास खालील संबंधित व्यक्तींना कार्यालयीन वेळेत (सकाळी १०:०० ते ०५:३०) मोबाईलवर संपर्क करून आपल्या अडचणींचे निरसन करावे. कला शाखा मो. नं. ९८२२६७३६६०, वाणिज्य शाखा मो.नं. ९६६५७८६६५४, विज्ञान शाखा मो. नं. ९७६३९९९४००.
९. पदव्युत्तर वर्गाच्या प्रवेशाबाबत विद्यापीठाने वेळोवेळी निर्गमित केलेल्या नियमाप्रमाणे प्रवेश प्रक्रिया सुरु करण्यात येईल.
१०. ऑनलाईन प्रवेशासंबंधीत माहिती पुस्तिका (Prospectus) महाविद्यालयाच्या www.ycmamb.in या वेबसाईटवर उपलब्ध आहे.

यशवंतराव चव्हाण कला, वाणिज्य व विज्ञान महाविद्यालय, अंबाजोगाई

मराठवाडा शिक्षण प्रसारक मंडळ, औरंगाबाद

केंद्रीय कार्यकारिणी

मा.आ. श्री. प्रकाश सुंदरराव सोळंके	अध्यक्ष
मा.आ. श्री. अमरसिंह शिवाजीराव पंडित	उपाध्यक्ष
मा.श्री. शेख सलीम शेख अहेमद	उपाध्यक्ष
मा.आ. श्री. सतीश भानुदासराव चव्हाण	सरचिटणीस
मा.श्री. अनिल सखाराम नखाते	सहचिटणीस
मा.श्री. प्रभाकर माणिकराव पालोदकर	सहचिटणीस
मा.श्री. डॉ. अविनाश दौलतराव येळीकर	कोषाध्यक्ष
मा.श्री. लक्ष्मणराव एकनाथराव मनाळ	सदस्य
मा.श्री. मोहन विनायकराव सावंत	सदस्य
मा.श्री. हेमंत रावसाहेब जामकर	सदस्य
मा.श्री. विवेकानंद दत्तात्रय भोसले	सदस्य
मा.श्री. आप्पासाहेब रामकृष्ण पाटील	सदस्य
मा.श्री. भारत भाऊसाहेब सोळुंके	सदस्य
मा.श्री. त्रिंबकराव तुळशीराम पाथीकर	सदस्य
मा.श्री. दत्तात्रय ज्ञानोबा पाटील	सदस्य
मा.श्री. डॉ. प्रकाश आसाराम भांडवलदार	सदस्य
मा.श्री. विश्वास भारत पाटील	सदस्य
मा.श्री. विजय निळकंठराव सोळंके	सदस्य
मा.श्री. कल्याण भानुदासराव तुपे	सदस्य

महाविद्यालय विकास समिती

मा.आ.श्री. प्रकाशराव सुंदरराव सोळंके	अध्यक्ष
मा.आ.श्री. सतीश भानुदासराव चव्हाण	सरचिटणीस
मा.श्री. दत्तात्रय ज्ञानोबा पाटील	सदस्य
मा.श्री. रमेशराव बाबुरावजी आडसकर	सदस्य
मा.श्री.डॉ. नरेंद्र हिरालाल काळे	सदस्य
मा.श्री. वसंतराव भगवानराव मोरे	निमंत्रित सदस्य
मा.श्री.डॉ. अण्णासाहेब शंकरराव जाधव	निमंत्रित सदस्य
मा.श्री.प्रा. श्रीपती किशनराव जोगदंड	निमंत्रित सदस्य
मा.श्री. अमर दगडुसाहेब देशमुख	निमंत्रित सदस्य
मा. श्रीमती प्रतिभा प्रकाशराव देशमुख	निमंत्रित सदस्य
मा.श्री. रणजित बालासाहेब लोमटे	निमंत्रित सदस्य
मा.श्री. सय्यद पाशु करीम	निमंत्रित सदस्य
मा.डॉ. धर्मराज बाबुराव तांदुळजेकर (विभाग प्रमुख शिक्षक प्रतिनीधी)	सदस्य
मा.डॉ. मुकुंद शंकरराव राजपंखे (IQAC प्रतिनीधी)	सदस्य
मा.डॉ. अहिल्या भारतराव बरुरे (महिला शिक्षक प्रतिनीधी)	सदस्य
मा.डॉ. अरविंद अंबादासराव घोडके (शिक्षक प्रतिनीधी)	सदस्य
मा.डॉ. दिलीप ज्ञानोबा भिसे (शिक्षक प्रतिनीधी)	सदस्य
मा. प्राचार्य डॉ. शिवदास शिरसाठ	सदस्य सचिव

महाविद्यालयाचे सुसज्ज इनडोर स्टेडियम

महाविद्यालयाची ठळक वैशिष्ट्ये

- नॅक पूनर्मानांकन बी++ ग्रेड प्राप्त.
- आय.एस.ओ. 21001:2018 EOMS प्रमाणित
- आय.एस.ओ. 14001:2015 Envi. Man. System प्रमाणित
- Energy Audited, Gender Audited
- महाविद्यालयाचा १२ एकर निसर्गरम्य परिसर.
- इंग्रजी, अर्थशास्त्र व राज्यशास्त्र विषयामध्ये संशोधन केंद्र.
- मराठी, हिंदी व समाजशास्त्र विषयामध्ये संशोधन मार्गदर्शन सुविधा.
- अनुभवी व तज्ज्ञ प्राध्यापक वृंद.
- विद्यार्थी, विद्यार्थीनी व प्राध्यापकांसाठी स्वतंत्र वाचन कक्षासह सुसज्ज ग्रंथालय.
- सर्व सुविधायुक्त यशवंत व्यायामशाळा, अंतर्गत क्रीडा संकुल व सांस्कृतिक सभागृह.
- संगणक व विज्ञान विषयांच्या उपकरणांसह परिपूर्ण प्रयोगशाळा.
- मुलां-मुलींसाठी स्वतंत्र व सुसज्ज वसतिगृह.
- यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठाचे अभ्यासकेंद्र.
- यु.जी.सी.ची मान्यता असलेले रेमेडियल कोचिंग क्लासेस, स्पर्धा परीक्षा, सेट/नेट व नोकरी विषयक मार्गदर्शन वर्गाचे आयोजन.
- विद्यार्थ्यांसाठी शिष्यवृत्ती व इतर सवलती.
- एन.सी.सी., एन.एस.एस., सांस्कृतिक व क्रीडा इ. सहशिक्षण उपक्रमाची सोय.